

10. ZLATA PETDESETA V MARIBORU

Sredi petdesetih let 20. Stoletja je bil Maribor najbolj razvito industrijsko mesto v Sloveniji. Leta 1952 je ponovno zaživel Mariborski teden kot osrednja gospodarska in kulturna prireditel v regiji. Mesto ob Dravi je postalo eno od središč jugoslovanske glasbe, kjer so nastopali Marjana Deržaj, Beti Jurković, Majda Sepe, Gaby Novak, Ivo Robić, Marko Novosel. Redna gosta družabnih večerov sta bila tudi ansambla Bojana Adamiča in Mojmira Sepeta.

Leta 1951 so Mariborčani dočakali prehod na prosto trgovino, čez dobra tri leta so bili ukinjeni tudi boni za prehrano in tekstilne izdelke, nagel razvoj kovinske, avtomobilske in deloma tekstilne industrije pa je mestu ob Dravi omogočil, da je postopoma postalo najmočnejši slovenski industrijski kraj.

To je bil čas, ko je zaživela mariborska filharmonija, tradicijo Glasbene matice je nadaljevala Glasbena šola, ustanovljena leta 1945, mariborska Drama pod Jarom Dolarjem je uprizarjala dela eksistencialista Alberta Camusa, Bertolda Brechta in Garcie Lorce, Božo Podkrajšek je prevzel organizacijo kulturno-družabnih dogodkov in v začetku petdesetih ponovno obudil Toti teater, s katerim je v Mariboru nastopal že leta 1939. Koncertna poslovalnica je do sredine petdesetih let organizirala blizu dvesto koncertov in gostila priznana imena iz sveta klasične glasbe, med njimi tudi Igorja Ozima in Dubravko Tomšič, ki sta bila šele na začetku poti k svetovni slavi.

Narodni dom Maribor

Lahka zabavna glasba, kot se je takrat imenovala vsa glasba, ki ni bila klasična, se je v petdesetih letih 20. Stoletja uveljavljala prek redkih pevcev oziroma orkestrov, na katere je močno vplival festival v San Remu (prvi je bil leta 1951). Po drugi strani je bil močno prisoten jazz, ki je takrat nastajal na meji dovoljenih okvirov. Jazz so že pred vojno prepovedali v Sovjetski zvezi, Franciji in Nemčiji, v glavnem zaradi ideoloških in rasističnih razlogov. Posledično so se že med drugo svetovno vojno in po njej na območju Nemčije in Avstrije razvili nemški >>šlagerji<<, v Italiji pa italijanske >>kancone<<; oboji so močno vplivali na razvoj glasbe tudi v Jugoslaviji.

Zlata petdeseta ne govorijo samo o petdesetih letih 20. stoletja, ampak nas predvsem tudi opozarjajo, da kvantitativno izobilje, neznosne glasbene industrije, ki namesto vsebine ponuja zgolj formo, ne stopa po pravih poteh.

Zlata petdeseta nas tako vračajo v čas, ko je glasbeni eros odmeval in se usidral v človeških dušah.

10. 1. Zgodba Velike kavarne in Ivo Robić

Velika kavarna je ponovno odprla svoja vrata maja 1950. Še isto leto so povabili k sodelovanju takrat še neznanega hrvaškega pevca Iva Robića z orkestrom, ki so ga angažirali še za naslednji dve zimski sezoni v času med oktobrom in majem. Poleti je prepeval na terasi opatijskega

hotela Kvarner, kjer so ga opazili turisti iz Avstrije in Nemčije. Leta 1953 je zmagal na festivalu v Zagrebu, posnel prvi posnetek za graški radio, slaba tri leta pozneje pa ga je k sodelovanju povabila znamenita češkoslovaška založba Supraphon, za katero je posnel skladbe iz repertoarja Georga Gershwina, Elvisa Presleyja, Cola Porterja, Domenica Modugna in drugih svetovno znanih izvajalcev. Robić je tedaj sodeloval z besedilopiscem Mariom Kinelom; plod tega sodelovanja je tudi pesem *Jadran u noći*, ki je simbolizirala čas sindikalnih dopustov na Jadranu in želje po potovanju.

Robićeva svetovna slava se je začela 1959, ko je za nemško diskografsko hišo Polydor iz Hamburga posnel pesem *Morgen*, katere avtor je bil švicarski skladatelj in besedilopisec Peter Moesser; spremljal ga je orkester Berta Kaempferta. Še istega leta se je uvrstil na znamenito Billboardovo lestvico Top 40, na kateri se je povzpел do 13. Mesta, za sabo pa pustil imena, kot so Elvis Presley, Ray Charles, Fats Domino, Frank Sinatra, Dean Martin. *Morgen* je bila tudi prva pesem v nemškem jeziku, ki se je pojavila na ameriških glasbenih lestvicah in je pomagala spremeniti negativno podobo o nemški kulturi. Oktobra istega leta je Robić začel ameriško turnejo, na kateri se ga je oprijel vzdevek *Mister Morgen*, ki ga je spremljal vse življenje. Po uspešnih nastopih v Ameriki, kjer je nastopil v vseh pomembnejših televizijskih oddajah in na teden zaslužil takrat neverjetnih deset tisoč ameriških dolarjev, se je odpravil na turnejo po Nemčiji, Avstriji, Franciji in Angliji, kjer je doživel še večje uspehe. Njegove pesmi so vrtele tudi radijske postaje na Japonskem, v Južni Afriki, Avstraliji, Novi Zelandiji in Južni Ameriki.

10. 2. Mister Morgen - Ivo Robić

Ivo Robić se je rodil v Garešnici, bivši Jugoslaviji in umrl v Rijeki.

Začetek njegove kariere sega v leto 1943, ko je začel z nastopi v zagrebškem baru Grill Room in na radiu. Je veteran vseh glasbenih festivalov, od prvega zagrebškega leta 1953, pa vse do krapinskega leta 1998, obenem pa tudi priznani skladatelj še danes popularnih pesmi – Samo jednom se ljubi. Posnel je prvo hrvaško rock'n'roll ploščo (Shake, rattle and roll, 1956), ravno tako pa mu pripada tudi prva samostojna long-play plošča (Pjeva vam Ivo Robić,

1956).

Ivo Robić je bil prvi pevec v zgodovini, ki se je s petjem v nemškem jeziku uvrstil na ameriško Billboard lestvico in na britansko UK Top Singles lestvico. To je bila pesem Morgen (leta 1959), za katero je tudi prejel Zlato ploščo Polydora. Dvakrat je osvojil tudi Leva Radia Luksemburg kot najpopularnejši pevec radijske hit-parade. S tem je Ivo Robić postal resnični hrvaški izvozni artikel, poznan v svetu šlageristike in lahkih not, posebno na nemškem in avstrijskem tržišču. Nastopal je na televizijskih postajah po vsem svetu, posebej pa velja izpostaviti Perry Como Show, Dick Clark Show in Ed Sullivan Show.

10. 3. Moda v petdesetih letih

V okviru sejma je leta 1952 v Kazinski dvorani ponovno oživela tudi modna revija (prva je bila že v okviru petega Mariborskega sejma leta 1936); organiziralo jo je Trgovsko podjetje Dom.

Modne smernice so zapisovali v Parizu, Milanu in prek filmske industrije tudi v Ameriki, kjer so se pojavile prve filmske zvezde: Marlon Brando, Marilyn Monroe, Esther Williams, Johnny Weissmuller. Novo podobo svetovne mode so narekovali kreatorji Christian Dior, Jacques Fath in Pierre Balmain s korji A, H in Y. >> Povej mi, kako se oblačiš, in povem ti, kdo si, >> je geslo, ki ni poudarjalo samo ekscentričnosti modnih

krojov iz Pariza in Milana, ampak je poseglo po estetiki in kulturi oblačenja, ki je nujna za različne družabne prireditve. Tako se je za večerne elitne plesne pričakovala temna obleka s svetlo srajco in kravato, ženske pa so nosile modna ozka krila. Med materiali so prevladovali najlon, tropikal, žamet in gaberden.

Leta 1959 je bila zgrajena Hala C, ki je postala glavni prireditveni prostor v mestu. Modno revijo, ki je potekala isto leto, je obiskalo že blizu 30.000 obiskovalcev. To je bil čas, ko so bili priporočeni bluzica iz šifona, črn lakast pas in svilen, črno-bel kostim >> a la Chanel << (ravna gladka jopica).

Kostim so dopolnjevale črne rokavice, širok klobuk in torbica v isti barvi. Za bankete in svečanosti je bila primerna obleka iz svilenege džersija turkizne barve, modne barve tistega leta. Za okras so priporočali širok pas ledeno bele barve, dekoltirana ramena in turban iz rožnatega šifona ter rokavice in čevlje v isti barvi. Na tržišče so prišle prve modne revije (7 dni, Modni list), ki so svetovale o kulturi oblačenja.

← ANNE-SAINTE
MARRIE za Christian
Dior in
AUDREY →
HEPBURN za Coco
Chanel

